

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Αθήνα, 16-12-2020
Αριθμ. Πρωτ.: 9

**ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ**

Ταχ. Δ/ση : Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : Ελένη Παπουδάκη

Τηλέφωνο : 210-8208822
E-mail: epapoudaki@moh.gov.gr

**ΠΡΟΣ : 1. κα ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
2. κα ΔΙΟΙΚΗΤΡΙΑ Ψ.Ν.Α.
3. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
Υπόψιν Δ/ντή
4.2^η ΔΥΠΕ
5.Δ/ΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
6.Δ/ΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ**

Πρόεδρος
Email: mitrossilimaria@gmail.com

Θέμα: «Ερωτήματα περί του πλαισίου διαχείρισης χρημάτων και τιμαλφών νοσηλευομένων».

Σχετ. 1, το υπ' αριθμ. πρωτ. 37023/17-12-2018 έγγραφο του Δ/ντή της Διεύθυνσης Ιατρικής Υπηρεσίας του Ψ.Ν.Α. «ΔΑΦΝΙ».

Σε απάντηση του ανωτέρω Σχετ. υπ' αριθμ. πρωτ. 37023/17-12-2018 εγγράφου σας, στο οποίο παρατίθενται μια σειρά από ερωτήματα, για τα οποία ζητούνται απαντήσεις από την Ειδική Επιτροπή, σας αναφέρουμε τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 2716/1999, η Ειδική Επιτροπή «εποπτεύει και ελέγχει την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως το δικαίωμα για αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης στις Μονάδες Ψυχικής Υγείας, το δικαίωμα για εξειδικευμένη ατομική θεραπεία, το δικαίωμα να αμφισβητήσει ο ασθενής στο δικαστήριο την ακούσια νοσηλεία, να συνομιλεί κατ' ιδίαν με δικηγόρο, να έχει πρόσβαση στα δεδομένα των αρχείων που τον αφορούν, το δικαίωμα να προστατεύει την περιουσία του, το δικαίωμα της κοινωνικής του επανένταξης. Ειδικότερα, η Ειδική Επιτροπή: α) Δέχεται παράπονα, αναφορές ή καταγγελίες από κάθε πολίτη, οργάνωση, φορέα ή οποιαδήποτε Επιτροπή ή Αρχή, β) Επισκέπτεται σε τακτά χρονικά διαστήματα τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας, γ) Πραγματοποιεί αυτεπαγγέλτως ή μετά από καταγγελία έκτακτες επισκέψεις σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας»

Όπως προκύπτει από το περιεχόμενο του ανωτέρω άρθρου 2 του Ν. 2716/1999, η απάντηση θεωρητικών ζητημάτων ή και συμβουλών για την αντιμετώπιση πρακτικών ζητημάτων, όπως δηλαδή είναι τα ερωτήματα που θέτετε με το ως άνω σχετικό έγγραφό σας, εκφεύγει της

αρμοδιότητας της Ειδικής Επιτροπής.

Εν τούτοις και προς διευκόλυνσή σας η Ειδική Επιτροπή σας παραπέμπει στα υπ' αριθμ. πρωτ. 174/25-02-2014 και 180/10-09-2014 έγγραφα της για ζητήματα διαχείρισης χρημάτων από τους ασθενείς και δικαιοπρακτικής ικανότητας/δικαστικής συμπαράστασης επί άλλων συγκεκριμένων υποθέσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 § 1του Συντάγματος, ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας. Το Σύνταγμα αναφέρεται σε κάθε άτομο, χωρίς να διακρίνει ή να εξαιρεί τους ψυχικά ασθενείς. Η εν λόγω διάταξη επιδρά ερμηνευτικά στο σεβασμό και στην προστασία άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύονται από το Σύνταγμα, από Διεθνείς Συμβάσεις, από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από τη γενική και ειδική νομοθεσία μας. Με βάση το ανωτέρω νομικό πλαίσιο οι ψυχικά ασθενείς έχουν δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, δικαίωμα στη μη διακριτική μεταχείριση, στην αυτοδιάθεση, στην ιδιωτικότητα, στην υγεία και ψυχοκοινωνική αποκατάσταση, στη διαχείριση της περιουσίας τους στην οποία συγκαταλέγεται η σύνταξη ή το επίδομα κ.ά.

Σε περιπτώσεις ατόμων που αδυνατούν για λόγους ψυχικής διαταραχής να φέρουν εις πέρας νομικές πράξεις της καθημερινής τους ζωής υφίστανται διατάξεις του Αστικού Κώδικα που αφορούν στη δικαιοπρακτική ικανότητα/δικαστική συμπαράσταση. Ωστόσο, η Ειδική Επιτροπή κατά πάγια θέση της επισημαίνει ότι η καταχρηστική θέση σε δικαστική συμπαράσταση των ατόμων με ψυχική διαταραχή, που είτε νοσηλεύονται είτε διαβιούν στην οικία τους ή σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης, παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και δημιουργεί καταστάσεις διακριτικής μεταχείρισης.

Είναι γνωστό ότι στα γενικά νοσοκομεία ο κάθε σωματικά ασθενής έχει την ευθύνη φύλαξης των προσωπικών του αντικειμένων (τιμαλφών, χρημάτων κ.ά.). Ενημερώνονται οι ίδιοι ή και οι συνοδοί-οικείοι του ότι τα προσωπικά αντικείμενα (χρήματα, χρυσαφικά, κινητό κλπ.) δεν θα πρέπει να τα αφήνουν στο κομοδίνο ή στη ντουλάπα του δωματίου. Για το λόγο αυτό υπάρχουν αναρτημένες πινακίδες παντού που πληροφορούν και εφιστούν την προσοχή των ασθενών, των συνοδών-οικείων και των επισκεπτών να προσέχουν, καθώς το προσωπικό ουδεμία ευθύνη φέρει για τυχόν απώλειες. Είθισται οι ασθενείς να μην κρατούν μεγάλα χρηματικά ποσά ή τιμαλφή στο κομοδίνο και στη ντουλάπα τους.

Ισχύει το ίδιο για τους νοσηλευόμενους ψυχικά ασθενείς; Από την άποψη των δικαιωμάτων και της μη διακριτικής μεταχείρισης ισχύει το ίδιο. Πρέπει να υπάρχουν αναρτημένες πινακίδες ενημέρωσης παντού, όπως στα Τμήματα για σωματική νόσο των Γενικών Νοσοκομείων, αλλά και ενημέρωση προφορική κατά την εισαγωγή, καθώς και γραπτή με Έντυπο Ενημέρωσης των δικαιωμάτων των νοσηλευόμενων ψυχικά ασθενών που τους δίδεται στην εισαγωγή τους.

Πιο συγκεκριμένα, ισχύει το ίδιο για τους **εκούσια νοσηλευόμενους ψυχικά ασθενείς**. Ωστόσο οι εν λόγω ασθενείς θα πρέπει να ενημερώνονται σχετικά κατά την εισαγωγή τους βασικά οι ίδιοι ή και οι συνοδοί-οικείοι τους ή ο τυχόν δικαστικός συμπαράστατής τους. Σε περίπτωση που δεν συνοδεύονται και έχουν μαζί τους μεγάλα χρηματικά ποσά ή/και τιμαλφή μπορούν να τα δώσουν για φύλαξη. Υπογράφεται σχετικό πρωτόκολλο παραλαβής από **υπάλληλο της Διοικητικής Υπηρεσίας του ΨΝΑ, επαγγελματία ψυχικής υγείας που συμμετέχει στη διαδικασία εισαγωγής του ασθενή και τον ίδιο τον ασθενή ή συνοδό-οικείο του ή τον τυχόν δικαστικό συμπαράστατή του, καθώς και προσυπογράφεται από τον αρμόδιο Προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας. Αντίγραφο του πρωτοκόλλου παραδίδεται μαζί με τα χρήματα ή τιμαλφή στο Ταμείο για φύλαξη, τα οποία παραλαμβάνονται από τον ασθενή με τη λήψη του εξιτηρίου. Αντίγραφα φυλάσσονται στο φάκελο του ασθενή.**

Όσον αφορά τους **ακούσια νοσηλευόμενους ψυχικά ασθενείς** σε τμήματα οξέων ή άλλα τμήματα που νοσηλεύονται για μακρό χρονικό διάστημα θα πρέπει να λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τη φύλαξη τιμαλφών ή/και μεγάλων χρηματικών ποσών, ανάλογα με την κατάσταση

της ψυχικής υγείας τους. Υπογράφεται το σχετικό πρωτόκολλο παραλαβής μεταξύ υπαλλήλου της Διοικητικής Υπηρεσίας του ΨΝΑ, επαγγελματία ψυχικής υγείας που συμμετέχει στη διαδικασία εισαγωγής του ασθενή, τον ασθενή εφόσον διαπιστώνεται από ψυχίατρο ότι το επιτρέπει η κατάσταση της υγείας του και εφόσον παρίσταται από το συνοδό-οικείο του ή τον τυχόν δικαστικό συμπαραστάτη του, καθώς και προσυπογράφεται από τον αρμόδιο Προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας. Αντίγραφο του πρωτοκόλλου παραδίδεται μαζί με τα χρήματα ή τιμαλφή στο Ταμείο για φύλαξη, τα οποία παραλαμβάνονται από τον ασθενή με τη λήψη του εξιτηρίου. Αντίγραφα φυλάσσονται στο φάκελο του ασθενή.

Σε κάθε περίπτωση, εφόσον ο νοσηλευόμενος ψυχικά ασθενής έχει τεθεί σε καθεστώς ιδίως πλήρους στερητικής δικαστικής τον ασθενή εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Παρά ταύτα, ένα μικρό ποσό θα πρέπει να χρησιμοποιεί ο ασθενής για ατομικά έξοδα ή για θεραπευτικούς σκοπούς σύμφωνα με το Ν. 2071/92, ενώ θα πρέπει να τηρούνται στα Τμήματα νοσηλείας αρχές διαφάνειας, ελέγχου και λογοδοσίας, όπως αιτιολογημένη ενημέρωση βιβλίου, αποδείξεις δαπανών κ.λ.π.. Η διαχείριση αυτών των μικρών χρηματικών ποσών για ατομικά έξοδα ή θεραπευτικούς σκοπούς (πχ. οργανωμένη έξοδος) των νοσηλευόμενων υπόκειται στην εποπτεία Τριμελούς Επιτροπής. Ο βαθμός εποπτείας της διαχείρισης διαφοροποιείται ανάλογα με τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα (νοσηλευόμενοι που δεν τελούν σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης, νοσηλευόμενοι που τελούν σε καθεστώς πλήρους ή μερικής δικαστικής συμπαραστάσης), με γνώμονα πάντα την προαγωγή του μέγιστου δυνατού βαθμού βελτίωσης της υγείας τους, της ικανοποίησης των αναγκών τους και διασφάλισης των συμφερόντων τους. Η Τριμελής Επιτροπή συγκροτείται από μέλη της Θεραπευτικής Ομάδας του Τμήματος, της οποίας ένα μέλος πρέπει να είναι ο Διευθυντής ή ο Θεράπων ψυχίατρος, το δεύτερο μέλος νοσηλευτής ή ψυχολόγος και το τρίτο μέλος κοινωνικός λειτουργός.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία για την ψυχική υγεία (Ν. 2716/1999 & ΥΑ Α3α/οικ.876/23-5-2000, άρθρα 14-18, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ Υ5β/Γ.Π. οικ.56675/12-6-2013 και ΥΑ Γ3β/Γ.Π.οικ.40569/29-5-2019) προβλέπονται σχετικές ρυθμίσεις για τις μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και η Ειδική Επιτροπή έχει πάγια αποφανθεί με τα έγγραφά της.

Οι ένοικοι των στεγαστικών δομών διαθέτουν την ικανότητα για δικαιοπραξία, εφόσον δεν έχουν τεθεί σύμφωνα με όσα ορίζει ο αστικός κώδικας σε καθεστώς δικαστικής συμπαραστάσης (1666 επ. ΑΚ), ιδιαίτερα πλήρους στερητικής δικαστικής συμπαραστάσης και συνεπώς μπορούν ελεύθερα να διαχειρίζονται τα χρήματά τους. Τα χρήματα είναι δικά τους και μπορούν να τα διαθέτουν για τις προσωπικές τους ανάγκες στη Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης που διαβιούν. Μάλιστα αποτελεί αρχή της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και της θεραπείας τους η βελτίωση δεξιοτήτων και η ενασχόληση με τις προσωπικές τους υποθέσεις. Το δικαίωμα στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση δεν αφορά μόνο στη στέγαση των ατόμων με ψυχική διαταραχή υπό το πρίσμα της προνοιακής πολιτικής, αλλά αναφέρεται στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου που διαβίει σε αυτές, στην αυτονομία και στην κοινωνική (επαν-)ένταξη του εντός της τοπικής κοινωνίας χωρίς διακρίσεις από τα άλλα μέλη της κοινότητας. Βασικό δικαίωμά τους είναι η ισότιμη αναγνώριση ενώπιον του νόμου, σύμφωνα με το άρθρο 12 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο, όπως κυρώθηκε με το Ν. 4074/2012 και έχει αυξημένη τυπική δύναμη (άρθρο 28 παρ. 2 του Σ).

Τέλος, η Ειδική Επιτροπή προτείνει την έκδοση Απόφασης της Διοίκησης του ΨΝΑ η οποία να ρυθμίσει το ζήτημα αυτό ως ανωτέρω με όρους προστασίας των δικαιωμάτων των νοσηλευόμενων ψυχικά ασθενών, διαφάνειας και λογοδοσίας.

Περαιτέρω επισημαίνει την αναγκαιότητα έκδοσης Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας Ψυχιατρικών Νοσοκομείων και τη ρητή κατάργηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας Ψυχιατρικών Ιδρυμάτων (ΥΑ Γ(2β) 4219, ΦΕΚ 813/1974), ο οποίος να συνάδει με το Σύνταγμα,

την ισχύουσα νομοθεσία για την ψυχική υγεία (Ν. 2071/92, κεφ.6 και 2716/99) και τη Σύμβαση του ΟΗΕ για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχική αναπηρία (Ν. 4074/2012), καθώς και με τις αρχές της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης/αποϊδρυματοποίησης και αφετέρου προτείνει την αναμόρφωση του Οργανισμού του ΨΝΑ Αριθ. Α3β/οικ./21447 (ΦΕΚ Β38/29/1/1987 ο οποίος δεν ακολούθησε την αντικατάσταση ή τροποποίηση των Οργανισμών των Νοσοκομείων του 2011/12

**Για την Ειδική Επιτροπή
Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΡΟΣΥΛΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ: (με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο)

1. Γραφείο κας Υφυπουργού Υγείας
2. Γραφείο κ .Γενικού Γραμματέα Υπηρεσιών Υγείας
3. Δ/ση Ψυχικής Υγείας
4. Αυτοτελές Τμήμα Προστασίας Δικαιωμάτων
Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας